

(on)Mogelijkheden van een visie op Erfgoed

Voor u ligt een notitie waarin beknopt het nut van een Erfgoedvisie op een rij is gezet. Ook krijgt u een indruk van de keuzemogelijkheden.

Erfgoed – wat valt daaronder?

Binnen het erfgoed zijn de volgende drie categorieën te onderscheiden:

1. onroerend erfgoed (gebouwen en daarbij behorende gronden);
2. roerend erfgoed (musea, boeken, foto's, instrumenten);
3. immaterieel erfgoed (verhalen, tradities, dialecten).

Elke categorie draagt bij aan de identiteit van de gemeente.

Gehoord de insprekers tijdens de vergadering van de commissie Fysiek domein op 7 september 2022 gaat de gedachte daarbij uit naar alle drie de categorieën.

Voordelen Erfgoedbeleid

Mogelijkheid tot herijking wat waardevol erfgoed is en de mogelijkheid om meer te beschermen dan dat nu het geval is

Denkt u hierbij bijvoorbeeld aan meer bescherming van karakteristieke panden. Meer specifiek, bij een gemeentelijk monument zijn sloopwerkzaamheden vergunningplichtig en dan kunnen er voorwaarden worden gesteld. Bij gebouwen die geen monumentale status hebben, maar alleen de duiding “cultuurhistorische waarden” buiten het beschermd stads- en dorpsgezicht, is sloop zonder meer toegestaan. Er gelden in zo'n geval alleen voorwaarden in geval van herbouw (zoals goothoogte en kaprichting).

Denkt u verder aan de mogelijkheid om de beschermde dorpsgezichten uit te breiden in de Wiggert Kooijbuurt.

U bent in de gelegenheid om nieuwe categorieën monumenten toe te voegen (onderzoek wederopbouwperiode afronden plus eigenaren betrekken, onderzoek naar nieuwbouw (sfinxen, piramidewoningen plus eigenaren betrekken), onderzoek naar roerend erfgoed en cultureel erfgoed (botters, klederdrachten, kunst en dergelijke).

Duidelijkheid over ambitieniveau en maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak

Met een visie is duidelijk waar de gemeente voor wil gaan qua bescherming van bestaande en nieuwe situaties. Een structurele benadering, in plaats van ad hoc. Het vast te stellen erfgoedbeleid doorloopt een nader te bepalen proces, waaronder participatie. Via participatie kan maximaal lokale kennis worden aangedragen met de vaststelling door de raad als resultaat. Dat stelt vervolgens het college gericht in staat om daaraan uitvoering te geven.

Denkt u bij het bepalen van het ambitieniveau bijvoorbeeld aan ambities bij het verduurzamen van monumenten (zonnepanelen, vervangen beglazing en kozijnen, na-isoleren van daken, muren en vloeren). Hecht de gemeente Huizen daaraan en in welke mate?

Het beter integreren van de verschillende betrokken disciplines bij erfgoed (cultuur, verhuur/accommodaties, bomenbeleid, toezicht).

Door de erfgoedvisie onderdeel te maken van de omgevingsvisie en/of het omgevingsplan wordt een integrale afweging bewerkstelligd. Dat geeft duidelijkheid naar inwoners (bevordering transparantie, rechtszekerheid, gelijke behandeling).

Hoe groter en breder de ambitie, hoe groter de effecten

Hoe breder de insteek (onroerend, roerend en immaterieel erfgoed), hoe meer effecten u kunt verwachten.

Denkt u hierbij aan het stimuleren van toerisme. Huizen heeft veel en interessante historie, dit beter 'op de kaart zetten' en toeristen informeren, stimuleren het dorp in te gaan, begeleiden met informatieborden, QR-codes of gidsen (vrijwilligers).

Nadelen Erfgoedbeleid

Bij onroerend erfgoed: maatschappelijke weerstand

Houdt bij de aanwijzing als gemeentelijke monumenten en de uitbreiding van beschermd stads- en dorpsgezicht rekening met onwil bij eigenaren. Eigenaren van te beschermen panden (monument of dorpsgezicht) zijn huiverig voor bescherming van hun pand.

Wijzigingen worden namelijk ineens vergunningplichtig, de monumentencommissie gaat bij een vergunningaanvraag adviseren, de kosten voor verduurzamen of verbouwen worden hoger, er geldt een instandhoudingsplicht et cetera. Er geldt dan een beperking op het pand in het kader van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen.

Budget is noodzakelijk in geval van de bestuurlijke wens om een visie

Binnen de organisatie is de benodigde formatie en deskundigheid niet aanwezig voor de opmaak van een visie. Beschikbaarstelling van budget is daarom nodig áls er bestuurlijk de wens is voor de opmaak van een visie.

Het collegeprogramma is in beperkte mate basis voor verdere besluitvorming

Het collegeprogramma 2022-2026 voorziet wel in ambities op het terrein immaterieel en roerend erfgoed. Het collegeprogramma voorziet niet in ambities bij onroerend erfgoed:

4.2. Kunst en cultuur

4.2.1. Cultuur geeft ons identiteit, bepaalt wie wij zijn en is het cement van onze samenleving. Kunst en cultuur is van én voor iedereen.

4.2.2. De huidige Cultuurnota wordt geactualiseerd en gecontinueerd tot en met 2026.

4.2.3. Het Huizer cultureel erfgoed wordt gekoesterd en behouden, omdat erfgoed een brug vormt tussen ons verleden en onze toekomst. Onderschreven wordt het belang van het behoud van de Huizer identiteit, en dat de verhalen van het Huizer erfgoed verteld blijven worden. Dit komt voort uit de wens om onze geschiedenis levend te houden. Daar zijn wij trots op!

De mate van ambitie versus kosten

Politiek beraad is nodig om vast te stellen óf er, naast het collegeprogramma, meer ambitie is voor de ontwikkeling van een beleid op het gebied van het erfgoed. En zo ja, in welke mate.

Kosten voor onderzoek en voorbereiding en een conceptvisie

Graag geven we u een indruk van de kosten. Hiervoor wordt u verwezen naar de bijlagen (van The Missing Link en Van der Hoeve) welke samen een complete aanpak kunnen vertegenwoordigen (opstellen beleid en uitvoeren onderzoek).

Het huidige beschikbare budget voor onderzoeken (€ 2.500 per jaar) is zwaar ontoereikend.

Nota bene, het voorstel van Van der Hoeve ziet op onroerend erfgoed en betreft een aanvullend inventariserend onderzoek, voor bebouwing in de periode 1945-1980.

1. Afronding onderzoek 1945-1980, kosten € 1.900,= *
2. Onderzoek Oostermeent, Havengebied en aanloopstraten 1985-2022: € 3.450,00.
3. Onderzoek Westelijk Huizen en Oude Dorp 1985-1922: € 3.850,00 *
4. Opstellen rapport voor punt 2 en 3 samen: € 2.400,00 *

*N.B. dit betreft alleen onderzoek en is exclusief participatie en exclusief het opstellen van beleid met betrekking tot de aan te treffen waarden.

Het voorstel van The Missing Link ziet op de opmaak van beleid voor erfgoed in de brede zin (immaterieel, roerend en onroerend erfgoed). Het is een aantrekkelijk voorstel omdat het de gemeente kan ontzorgen door de complete aanpak (analyse, ambitie bepalen, visievorming, participatie, opstellen erfgoedvisie, opstellen plan van aanpak en eventueel vervolg in een projectmatige aanpak).

- A. Opstellen Erfgoedvisie bandbreedte € 25.000 - € 35.000
- B. Opstellen Uitvoeringsprogramma bandbreedte € 10.000 - € 20.000
- C. Projectmatige aanpak (kosten nader te bepalen, zie het voorstel in de bijlage).

De noodzaak van extra formatie

Naast de kosten voor de benodigde externe deskundigheid zoals hiervoor benoemd is ook extra formatie nodig.

Waarom?

* Voor het begeleiden van extern onderzoek en voor het opstellen van beleidsnotities is geen structurele ambtelijke capaciteit aanwezig.

Naar verwachting is hiervoor 0,5 FTE beleidsfunctie nodig. Afhankelijk van uw wensen is dat tijdelijk of permanent.

*Heeft de te ontwikkelen visie een toename van monumenten en dorpsgezichten als resultaat?

Dan heeft dat tot gevolg dat meer vergunningaanvragen moeten worden beoordeeld, meer welstandsadvies nodig is, meer toezicht en meer juridische capaciteit bij zienswijzen nodig is. Naar verwachting is hiervoor in totaal wederom 0.5 fte nodig.

Nota bene,

Ad hoc situaties zullen zich blijven aandienen en zijn niet te voorkomen. Bijvoorbeeld bij wisseling van eigenaar zijn er vaak sloopplannen, verbouwingsplannen et cetera. Deze zaken zijn bijna niet te vooraf in te plannen. Wel kan er meer slagvaardig mee om worden gegaan indien er een goed beleid is en voldoende capaciteit en middelen. Verder mag een ieder een verzoek tot plaatsing op de monumentenlijst indienen waarnaar de gemeente onderzoek moet doen en besluitvorming noodzakelijk is.